

فصلنامه رهیافت های نوین در مطالعات اسلامی

License Number: ۸۵۶۲۵ Article Cod: Y۲N۲۸Y ISSN-P: ۲۶۷۶-۶۴۴۲

بررسی سطح راهکارهای ارائه شده برای "انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان" از دیدگاه مریبان پیش دبستانی ناحیه دو شهر کرمانشاه

(تاریخ دریافت ۱۳۹۸/۱۱/۱۵، تاریخ تصویب ۱۳۹۹/۰۳/۱۲)

دکتر خاتون عزتی

دکتری علوم تربیتی، کارشناس آموزش ابتدایی ناحیه دو کرمانشاه

چکیده

هدف اصلی این پژوهش بررسی راهکارهای ارائه شده برای انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان از دیدگاه مریبان پیش دبستان است. این پژوهش که از نظر هدف جزء پژوهش‌های کاربردی بوده و برای انجام پژوهش از روش توصیفی-پیمایشی استفاده شده است بر آن است که سطح راهکارهای ارائه شده برای انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان را از دیدگاه مریبان پیش دبستانی ناحیه دو شهر کرمانشاه تبیین نماید. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی مریبان پیش دبستانی است که در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ در ناحیه دو کرمانشاه مشغول به کار هستند (۱۰۱ نفر) است و برای نمونه گیری جامعه آماری از شیوه تمام شماری یعنی کل حجم جامعه آماری استفاده شده است. به منظور جمع آوری اطلاعات پژوهش، از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است که روایی محتوایی آن بر اساس نظرات اساتید متخصص مورد تأیید قرار گرفت و پایایی آن بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۸۹ برآورد شد. داده‌های پژوهش با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج داده‌های پژوهش نشان داد که مریبان پیش دبستانی راهکارهای ارائه شده را (۷۸ درصد) جذاب، (۷۷ درصد) نیازمند تلاش و (۷۰ درصد) دشوار می دانند.

واژگان کلیدی: راهکارهای انس با نماز، نوآموزان، کتاب خدای خوب و مهربان، مریبان

پیش دبستانی

مقدمه

نماز میراث تمامی انبیاء است هر پیامبری که مبعوث به رسالت شد انسان‌ها را به نماز دعوت کرد و به آن سفارش نمود. قرآن کریم در سوره مریم آیه ۳۱ از دعوت به نماز حضرت عیسی (ع) و در آیات بعد از دعوت به نماز حضرت اسماعیل (ع) یاد کرده است. نماز کشتی نجاتی است که همه افراد به خصوص کودکان و نوجوان‌ها و جوان‌ها را از طوفان‌ها و خیزاب‌ها عبور می‌دهد و به ساحل آرامش و رستگاری می‌رساند. کسی که انجام تکالیف دین را تا مرحله نوجوانی یا جوانی به تأخیر انداخته است، هر چند به موازین دین معتقد باشد، به علت نبود تمرین عملی و آمادگی روحی، معمولاً نمی‌تواند به راحتی به احکام دین عمل کند (ساداتی، ۱۳۷۲). بنابراین توجه به این نکته که آموزش مفاهیم دینی نباید به تأخیر افتد؛ زیرا ذهن خالی کودکان، بهتر و راحت‌تر می‌پذیرد؛ اهمیت و ضرورت توجه به آموزش مسائل دینی و به‌ویژه نماز از زمان کودکی روشن می‌گردد. لذا باید برنامه‌های نماز را از مهدکودک و پیش از رسیدن به سن تکلیف، به روشی که مناسب با سن و حوصله آنان است، شروع کنیم و آنان را با نماز و آموزه‌های پیش از نماز آشنا کنیم (قرائتی، ۱۳۹۳). اگرچه در خصوص آموزش دینی، مدرسه آغازکننده نیست، اما پیچیدگی‌ها و مشکلات زندگی موجب شده، والدین تمام وظایف آموزشی و تربیتی خود و در آن میان، آموزش مذهبی را به نهادهای آموزشی بسپارند و بر بار مسئولیت این نهادها صدچندان بیفزایند (دادستان، ۱۳۸۶). این مسئله اهمیت محتوی دوره پیش دبستانی و مریبان پیش دبستانی را به خوبی نشان می‌دهد. در این راستا در پژوهش حاضر به دنبال بررسی سطح راهکارهای ارائه شده برای "انس با نماز" نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان از دیدگاه مریبان پیش دبستانی ناحیه دو شهر کرمانشاه هستیم. از همین رو ابعاد مورد بررسی از راهکارهای ارائه شده برای انس با نماز در کتاب خدای خوب و مهربان را در سه بعد ۱- میزان جذابیت ۲- میزان دشواری ۳- کوشش

فردی (زینالی پور ۲۰۱۱) از دیدگاه مریبان پیش دبستانی مورد بررسی قرار داده ایم. با وجود اهمیت تربیت دینی و به‌ویژه انس با نماز در دوره پیش‌دبستانی تا کنون پژوهش مستقلی در رابطه با بررسی سطح راهکارهای ارائه شده برای انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان از دیدگاه مریبان پیش دبستانی تدوین نشده و پژوهش‌های نعمتی و یزدانی (۱۳۹۶)، اسماعیلی و موسوی نسب (۱۳۹۴)، روایی و کمالی (۱۳۹۶)، کرمی و فدایی دولت (۱۳۹۶)، مطهری (۱۳۸۰) نیز تنها به اهمیت نماز در دوره کودکی و پیش دبستانی و توجه به راهکارهای انس با نماز پرداخته‌اند. به همین منظور پژوهش حاضر ابتدا به اهمیت دوره پیش‌دبستانی در رشد تربیت دینی و اهداف در نظر گرفته شده برای این مقطع سنی پرداخته و سپس با جمع‌آوری نتایج به دست آمده از پرسشنامه بررسی سطح راهکارهای ارائه شده برای انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان از دیدگاه مریبان پیش دبستانی، به تبیین سطح راهکارهای مذکور از دیدگاه مریبان پیش دبستانی ناحیه دو شهر کرمانشاه پرداخته است.

بخش اول: دوره پیش دبستانی

آموزش پیش دبستانی، آموزشی است که در حساس‌ترین مراحل زندگی کودک، یعنی از زمان تولد آغاز می‌شود و تا شروع اولین کلاس رسمی دبستانی ادامه یابد.

- مفهوم و تعریف آموزش و پرورش پیش دبستانی :

لغت PRESCHOOL EDUCATION در فرهنگ و بستر مشتق از دو بخش PRARE یعنی قبل و SCHOOL یعنی مدرسه، به معنی اشاره به دوره‌ای است قبل از آنکه کودک به مدرسه برود. آموزش و پرورش قبل از دبستان اصولاً شامل تمام سنین قبل از دبستان می‌شود. در اسلام تعلیم و تربیت از نوزادی حتی از زمان انعقاد نطفه و قبل از آن مطرح است و دستورهای لازم در این مورد داده شده است (عباسی، ۱۳۷۶). مثلاً به گوش راست نوزاد اذان و به گوش چپ اقامه می‌گویند. معنا و مفهوم دیگری برای آموزش و پرورش پیش دبستانی می

توان قائل شد و آن را دوره‌ای برای نگهداری، مراقبت و آموزش و پرورش قبل از دبستان کودکانی می‌داند که در سنین پیش دبستانی به سر می‌برند. یعنی می‌توان معنای سنی برای آن قائل شد.

بند اول: نیازهای کودکان پیش دبستانی

تحقیقات روانشناسی کودک نشان داده است که اگر بخواهیم افرادی سالم به بار آوریم باید احتیاجات عمده کودکان را تأمین نمائیم. اگر چنین احتیاجاتی برآورده نشود رفتار آنها در همان موقع و حتی در بزرگی حاکی از این کمبود خواهد بود. مثلاً اگر هیچ وقت به کودک این اجازه داده نشود که برای خود مستقلاً فکر کند و تصمیم بگیرد، در بزرگی فردی خواهد شد عاجز از هر گونه استقلال فکری و تصمیم‌گیری و همیشه منتظر دیگران خواهد بود تا برایش تصمیم بگیرند و آن اعتماد و احساس احترام به خود که در نتیجه استقلال فردی بوجود می‌آید در او بوجود نخواهد آمد. نیازهای کودک در سنین قبل از دبستان عبارتند از: نیازهای جسمی، عقلی، عاطفی، اجتماعی، مذهبی، اخلاقی و تحصیلی. برنامه‌های مراکز آموزش قبل از دبستان نه تنها باید به رفع این نیازها مبادرت ورزند بلکه باید به رشد توانایی‌های کودک کمک کنند.

۱. نیازهای جسمی: از نظر رشد جسمانی، کمک به هماهنگی عضلات یکی از هدف‌های عمده است. تمرینات جسمانی اثرات فراوان و مختلفی روی دستگاه‌های بدن دارند. اندازه شکل بدن بخصوص در زمان رشد، به طور قابل ملاحظه‌ای تحت تأثیر و نفوذ مقدار نوع تمرینات بدنی قرار می‌گیرد. برای کسب مهارت در به کار بردن عضلان بزرگ از اسباب بازی‌های گوناگون میدانی باید استفاده می‌شود و بسیاری فعالیت‌های دیگری که در رشد کودک مؤثر خواهد بود استفاده می‌شود (سلطانی، ۱۳۹۰).

۲. نیازهای عقلی: تحقیقاتی که درباره رشد فکری اطفال به عمل آمده نشان می‌دهد که طفل در هر مرحله از رشد، محیط خود را به نحوی می‌بیند و جهان برای او معنای خاصی دارد. بنابراین، آموزش هر موضوعی در هر سنی به طفل، مستلزم این است که آن موضوع را به همان نحوی که طفل محیط خود را درک می‌کند و در همان معنای خاصی که جهان برای او دارد در بیاوریم (همان). در نتیجه کودک به تدریج با دنیای خارج و محیطی که در آن زندگی می‌کند خو گرفته و بر فهم و ادراک خود می‌افزاید و هر چه تحرک محیطی در مورد یاد دادن درک صحیح حس‌های مختلفه بیشتر باشد به همان اندازه نیز قوای عقلانی کودک تقویت یافته و رشد آن آسان‌تر می‌شود.

۳. نیازهای عاطفی: احساسات کودک خیلی پیشتر از شکوفائی عقلی فعالیت خود را شروع می‌کند، در حالی که هنوز مسائل عقلی را نمی‌فهمد و درک نمی‌کند، مطالب عاطفی را درک کرده و مهر و محبت، خشونت، غضب، توجه و بی‌اعتنائی در او تأثیر می‌گذارند. به همین جهت در اسلام به والدین تکلیف شده است که نسبت به اطفال خود کمال مهر و محبت را بنمایند و حتی تأکید به اندازه‌ای زیاد است که در انتخاب اسم اطفال که زینده انسان باشد توصیه‌هایی شده است؛ تا اثرات عاطفی ناگواری در اطفال نگذارد (همان).

۴. نیازهای اجتماعی: اگر کسی توانایی ایجاد تفاهم و توافق با دیگران را نداشته باشد نمیتواند در اجتماع خود، مفید و مؤثر واقع شود. در ابتدا کودک با جهان خارج تنها از طریق مادر ارتباط دارد. ولی این رابطه مدت کمی دوام می‌یابد و بعد کودک متوجه خانواده و رفته رفته متوجه افراد بیشتری می‌شود؛ که کیفیت محیط خانوادگی، نه تنها از جهت گفتگوهائی که در آن می‌شود و یا اعمالی که انجام می‌گیرد مهم است بلکه بیشتر از جهت نفوذی که خانواده به طور غیرمستقیم روی ذهن طفل دارد واجد اهمیت است. در این میان کودک به توجه و

پشتیبانی احتیاجی خاص دارد؛ تا به استقلالی که مورد نیاز اوست برسد. والدین آگاه تدریجاً که فرزندشان علائم استقلال و اتکاء بخود را نشان میدهند کنترل را تخفیف می دهند(همان).

۵. نیازهای دینی و اخلاقی: دین عقاید و یک سلسله دستورالعمل‌های علمی و اخلاقی است که پیغمبران از طریق خداوند برای راهنمایی و هدایت بشر آورده‌اند. اعتقاد به عقاید و انجام این دستورها، سبب سعادت و خوشبختی انسان در دو جهان است. انکار و بلکه تردید در وجود حس مذهبی در کودکان، مساوی انکار و تردید در رفتار و طرز تفکرات تمام جوامع و دوران‌هاست که گرایش گوناگون انسان‌ها را با اشکال چه دیروز و چه امروز اثبات کرده است. این مطلب بیانگر یکی از اصولی ترین مسائل تعلیمات دینی است که به ما جرأت می دهد از منابع و فرهنگ غنی دینی و معنوی اسلامی که در اختیار داریم برای آموزش کودکان خردسال استفاده کنیم(همان). ولی آنچه که بسیار مهم است و باید در مد نظر داشته باشیم هدف تعلیمات دینی با توجه به سن و میزان رشد کودک به خصوص از جنبه عقلی می‌باشد؛ که باید سعی شود کمک به رفع نیازهای دینی و اخلاقی او طوری انجام شود که در او یک بیزاری و بدبینی نسبت به دین، قرآن و اخلاق و معنویات به وجود نیاید.

۶. نیازهای تحصیلی: هیچ برنامه آموزشی و پرورشی برای کودکان در سنین قبل از دبستان بدون هدف آماده کردن کودکان برای دبستان کافی نخواهد بود. تجربیاتی که کودکان در این سنین کسب می کنند کار آنها را در هنگام تحصیل در سال اول و دوم آسان می کند و در موفقیت تحصیلی آنها در تمام دوران تحصیل تأثیر می گذارد(همان).

بند دوم: هدف‌های آموزش و پرورش پیش دبستانی

هدف‌ها باید طوری تعیین شوند که پاسخگویی نیازهای فردی و اجتماعی کودکان بوده و به رفع آن نیازها کمک کنند. به خصوص آن قسمت از نیازهایی که امکان برآوردن آنها در محیط خانواده دشوار و یا احتمالاً میسر نیست. این هدف‌ها عبارتند از:

۱- کمک به جریان رشد جسمی، ذهنی، عاطفی، شخصیتی، اجتماعی کودکان با تکیه بر زمینه‌های دینی و اخلاقی.

۲- پرورش توانایی و استعداد کودکان به منظور آماده شدن آنها برای ورود به دوره های تحصیلات بعدی.

۳- آماده ساختن کودکان جهت استفاده بیشتر و آسان‌تر از مفاهیم آموزشی.

۴- لغت آموزی و گسترش زبان فارسی به خصوص در کودکان استان‌هایی که گویش محلی دارند.

۵- آماده ساختن برای ایجاد روابطی اجتماعی و ایجاد حس همکاری و تعاون.

۶- کمک به خانواده‌های کم در آمد در استفاده از یک محیط سالم تربیتی برای پرورش کودکان آنها.

در هدف‌های که از طرف وزارت آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران تعیین شده، تأکید بیشتری روی آمادگی تحصیلی کودک می‌باشد (سند ملی رشد و تکامل یکپارچه کودکان، ۱۳۸۸).

بند سوم: اهمیت و ضرورت آموزش و پرورش پیش دبستانی

کودک در سال‌های قبل از دبستان مرحله پر جوش و خروش شخصیت خود را طی می‌کند و به بازی که طبیعی‌ترین شیوه نمایش احساسات و تمایلات است گرایش بیشتری نشان می‌دهد. روانشناسان به ما هشدار می‌دهند که نخستین سال‌های زندگی کودک مهم‌ترین دوره آموزش به شمار می‌روند و در صورتی که امکانات صحیح در دسترس آنان قرار گیرد شخصیت و یادگیری و هوش و بسط و گسترش قابل ملاحظه‌ای می‌یابد. ولی اغلب اوقات از این فرصت‌های دوران کودکی استفاده نمی‌کنیم. پژوهش‌های روانشناسی کودک، روانشناسی رشد و روانشناسی یادگیری و آموزش تردیدی باقی نگذاشته‌اند که هر طفل

مجموعه‌ای از استعداد‌های نهفته و بالقوه به شمار می‌رود و تجارب سال‌های اولیه هر کودک در چگونگی تشکیل شخصیت و کمال‌نهایی وی بی‌نهایت مؤثر می‌باشد و این مسأله مورد تأیید تمام مکاتب روانشناسی قرار گرفته است. در همین زمینه در قرآن کریم آمده است: «وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ (انعام: ۲۸)». هر گاه برگردانده می‌شدند به آنچه که از آن نهی می‌شدند، دوباره به آن دچار می‌گشتند. ماکارنگو نیز معتقد است که «باید در راه تربیت صحیح تلاش کرد تا اینکه بعد به تربیت مجدد پرداخت، که به مراتب دشوارتر است. تربیت مجدد احتیاج به قدرت بیشتر، دانش بیشتر و حوصله بیشتر دارد. لذا تجارت دوران اولیه کودک توأم با کیفیت رشد وی، عامل اصلی رفتار و سلوک اوست. خیلی از صفات و آثاری که در سال‌های بعدی از کودک به منصفه ظهور خواهد رسید، ظرف همین سال‌های اولیه که باید سال‌های سازندگی و تشکیل‌دهندگی تامین تکوین می‌یابند. حضرت علی (ع) می‌فرماید: العلم فیل اصفر کا النقص فی الحجر (بحار الانوار، ۱/ ۲۲۴): آموزش به کودک هم چون نقش بر سنگ نهادن است.

بخش دوم: روش‌شناسی پژوهش

با توجه به کاربردی بودن ماهیت پژوهش حاضر که درصدد بررسی سطح راهکارهای ارائه شده برای انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان را از دیدگاه مریبان پیش دبستانی ناحیه دو شهر کرمانشاه می‌باشد؛ در نتیجه نگارنده با رویکردی کمی و از روش توصیفی-پیمایشی برای انجام پژوهش بهره گرفته است. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی مریبان پیش دبستانی است که در سال تحصیلی ۹۸-۹۷ در ناحیه دو کرمانشاه مشغول به کار هستند (۱۰۱ نفر) است و برای نمونه‌گیری جامعه آماری از شیوه تمام‌شماری یعنی کل حجم جامعه آماری استفاده شده است. به منظور جمع‌آوری اطلاعات پژوهش، از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است که روایی محتوایی آن بر اساس نظرات اساتید متخصص مورد تأیید

قرار گرفت و پایایی آن بر اساس آلفای کرونباخ /۰.۸۹. برآورد شد. داده‌های این پژوهش با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌است.

بخش سوم: یافته‌های پژوهش

جدول شماره ۱ - داده‌های توصیفی مرتبط با میزان جذابیت راهکارهای ارائه شده جهت

انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان از دیدگاه مربیان پیش دبستانی

ردیف	سنجه (پرسش)	گزینه‌ها	فراوانی	درصد	میانگین
۱	فکر می‌کنم نوآموزان انجام تکالیفی در ارتباط با راهکارهای انس با نماز در درس خدای خوب و مهربان را ...	اصلاً دوست نخواهد داشت	۶	۶	۲,۷۶
		دوست نخواهد داشت	۲۲	۲۲	
		دوست خواهند داشت	۶۳	۶۳	
		خیلی زیاد دوست خواهند داشت	۱۰	۱۰	
۲	فکر می‌کنم نوآموزان در هنگام ارائه راهکارهای انس با نماز...	توجه‌شان به امور دیگر است	۹	۹	۳,۳۳
		توجه و افکارشان منحرف خواهد شد	۲۰	۲۰	
		توجه زیادی نخواهند کرد	۰	۰	
		خیلی توجه می‌کنند که یاد بگیرند	۷۲	۷۲	
۳	به نظر من صرف وقت زیاد جهت ارائه راهکارهای انس با نماز ...	اصلاً عاقلانه نیست	۲	۲	۲,۹۴
		عاقلانه نیست	۱۸	۱۸	
		عاقلانه است	۶۵	۶۵	
		خیلی عاقلانه است	۱۶	۱۶	

۳,۰۴	۳	۳	اصلاً تحسین نمی‌کنم	نوآموزانی که در انس با نماز به موفقیت‌های بالایی دست می‌یابند...	۴
	۱۳	۱۳	کم تحسین می‌کنم		
	۶۰	۶۱	زیاد تحسین می‌کنم		
	۲۴	۲۴	خیلی زیاد تحسین می‌کنم		
۳,۲۲	۳	۳	کاملاً بی‌اهمیت است	داشتن یک رابطه نزدیک با نوآموزان جهت انس با نماز ...	۵
	۱۰	۱۰	مهم نیست		
	۴۹	۴۹	زیاد مورد علاقه‌ام نیست		
	۳۹	۳۹	خیلی زیاد مورد علاقه‌ام است		
۳,۱۳	۲	۲	بسیار زائد است	به نظرم ارائه راهکارهای انس با نماز در درس خدای خوب و مهربان...	۶
	۱۱	۱۱	زائد است		
	۵۹	۵۹	ضروری است		
	۲۹	۲۹	بسیار ضروری است		
۲,۷۶	۶	۶	اصلاً مورد علاقه‌شان نخواهد بود	تکالیف مربوط به راهکارهای انس با نماز در درس خدای خوب و مهربان برای نوآموزان ...	۷
	۲۹	۲۹	کمی مورد علاقه‌شان خواهد بود		
	۴۸	۴۹	مورد علاقه‌شان خواهد بود		
	۱۷	۱۷	زیاد مورد علاقه‌شان خواهد بود		
۳,۰۲	۴,۴۲	۴	جذابیت خیلی کم	نگاه مریبان پیش‌دبستانی نسبت به میزان جذابیت	میانگین کل
	۱۷,۵۷	۱۸	جذابیت کم		

	۴۸,۵۷	۴۹	جذابیت زیاد	راهکارهای انس با نماز در
	۲۹,۴۲	۳۰	جذابیت خیلی زیاد	کتاب خدای خوب و مهربان

همانطور که داده‌های درج شده در جدول شماره ۱ نشان می‌دهد در کل، ۴ نفر از شرکت‌کنندگان در مطالعه، راهکارهای انس با نماز در کتاب خدای خوب و مهربان را دارای جذابیت خیلی کم می‌دانند (۴,۴۲)، ۱۸ نفر راهکارها را دارای جذابیت کم می‌دانند (۱۷,۵۷ درصد)، ۴۹ نفر راهکارها را دارای جذابیت زیاد می‌دانند (۴۸,۵۷ درصد) و ۳۰ نفر راهکارهای انس با نماز را در کتاب خدای خوب و مهربان دارای جذابیت بسیار بالایی می‌دانند (۲۹,۴۲ درصد). در کل میانگین محاسبه شده ۳/۲ نشان می‌دهد که اکثریت مریبان پیش دبستانی شرکت‌کننده در تحقیق، تصورشان از راهکارهای ارائه شده جهت انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان، درسی با درجه بالایی از جذابیت است.

جدول شماره ۲: داده‌های توصیفی مرتبط با میزان دشواری راهکارهای ارائه شده جهت

انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان از دیدگاه مریبان پیش دبستانی

ردیف	سنجه (پرسش)	گزینه‌ها	فراوانی	درصد	میانگین
۱	فکر می‌کنم اگر از سال‌های قبل از ورود به پیش دبستانی برای انس با نماز، نوآموزان را آماده سازیم...	بی‌معناست	۳	۳	۳,۳
		نسبتاً بی‌معناست	۸	۸	
		انجام آن بد نیست	۴۵	۴۴	
		ضروری است	۴۵	۴۵	
۲	فکر می‌کنم نوآموزان در هنگام ارائه راهکارهای انس با نماز...	اغلب خسته خواهند شد	۹	۹	۲,۳۸
		بیشتر مواقع خسته خواهند شد	۷	۷	
		کمی خسته خواهند شد	۶۹	۶۸	
		هرگز خسته نخواهند شد	۱۶	۱۶	
۳	فکر می‌کنم این درس برای	بسیار آسان خواهد بود	۳۰	۳۰	

۲,۳۸	۱۰	۱۰	آسان خواهد بود	نوآموزان...	
	۵۳	۵۳	دشوار خواهد بود		
	۸	۸	بسیار دشوار خواهد بود		
۳,۰۹	۱	۱	بسیار آسان خواهد بود	فکر می‌کنم افزایش صلاحیت های حرفه ای مریمان جهت ارائه راهکارهای انس با نماز در کتاب خدای خوب و مهربان...	۴
	۱۴	۱۴	آسان خواهد بود		
	۶۰	۶۰	دشوار خواهد بود		
	۲۵	۲۵	بسیار دشوار خواهد بود		
۲,۵۸	۱	۱	تلاش خیلی کمی نیاز دارند	نوآموزان در انجام تکالیف نظری مربوط به انس با نماز در کتاب خدای خوب و مهربان...	۵
	۲۶	۲۶	تلاش کمی لازم دارند		
	۶۰	۶۱	تلاش زیادی لازم دارند		
	۱۳	۱۳	تلاش خیلی زیادی لازم دارند		
۳,۶۷	۰	۰	مضطرب نخواهند شد	نوآموزان در هنگام انجام تکالیف عملی مربوط به انس با نماز در کتاب خدای خوب و مهربان...	۶
	۵	۵	کمی اضطراب خواهند داشت		
	۲۳	۲۳	اضطراب زیادی خواهند داشت		
	۷۳	۷۳	اضطراب خیلی زیاد داشت		
۳,۰۳	۸,۵	۹	دشواری خیلی کم	نگاه مریمان پیش دبستانی نسبت به میزان دشواری راهکارهای انس با نماز در کتاب خدای خوب و مهربان	میانگین کل
	۲۱,۸۳	۲۲	دشواری کم		
	۴۱	۴۱	دشواری زیاد		
	۲۸	۲۹	دشواری خیلی زیاد		

همانطور که داده‌های درج شده در جدول شماره ۲ نشان می‌دهد در کل، ۹ نفر از شرکت‌کنندگان در مطالعه، راهکارهای انس با نماز در درس خدای خوب و مهربان را دارای دشواری خیلی کم (۸,۵ درصد)، ۲۲ نفر راهکارها را دارای دشواری کم (۲۱,۸۳ درصد)، ۴۱ نفر راهکارها را دارای دشواری زیاد (۴۱ درصد) و ۲۹ نفر راهکارهای انس با نماز را در کتاب خدای خوب و مهربان دارای دشواری بسیار زیاد می‌دانند (۲۸,۶۶ درصد). در کل میانگین محاسبه شده ۳/۰۳ نشان می‌دهد که اکثریت مریبان پیش دبستانی شرکت‌کننده در تحقیق، تصورشان از راهکارهای ارائه شده جهت انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان، درسی با درجه دشواری بالا است.

جدول شماره ۳- داده‌های توصیفی مرتبط با میزان تلاش لازم برای ارائه راهکارهای ارائه شده جهت انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان از دیدگاه مریبان پیش دبستانی

ردیف	سنجه (پرسش)	گزینه‌ها	فراوانی	درصد	میانگین
۱	فکر می‌کنم تسلط بر راهکارهای انس با نماز در کتاب خدای خوب و مهربان...	نیاز به تلاش ندارد	۱	۱	۲,۹۶
		کمی تلاش را لازم دارد	۱۸	۱۸	
		نیازمند سخت‌کوشی است	۶۶	۶۵	
		بسیار سخت‌کوشی نیاز دارد	۱۶	۱۶	
۲	توقعی که از خودم موقع تدریس راهکارهای انس با نماز دارم...	خیلی پایین است	۰	۰	۲,۹۳
		نسبتاً پایین است	۲۴	۲۴	
		نسبتاً بالاست	۶۰	۵۹	
		خیلی بالاست	۱۷	۱۷	
۳	فکر می‌کنم زمانی که	به آن توجهی نخواهم	۴	۴	

۳,۰۷			کرد	نوآموزان در ارتباط با فهم راهکارهای ارائه شده جهت انس با نماز با مشکلی روبرو می شوند...	
	۴	۴	کمی به آن توجه خواهم کرد		
	۷۰	۷۱	از دیگران کمک خواهم گرفت		
	۲۲	۲۲	نهایت کوشش خودم را خواهم کرد		
۲,۵۷	۳	۳	مدت خیلی کمی مطالعه می کنم	فکر می کنم در آینده جهت تسلط بر راهکارهای انس با نماز نوآموزان، بدون اینکه خسته شوم...	۴
	۳۵	۳۵	مدت کمی مطالعه می کنم		
	۴۷	۴۷	مدت زیادی مطالعه می کنم		
	۱۶	۱۶	مدت خیلی زیادی مطالعه می کنم		
۳,۱۷	۱	۱	خیلی اهمیت دارد	به نظرم در مطالعه و یادگیری روش ها و راهکارهای انس با نماز نوآموزان، داشتن پشتکار ...	۵
	۸	۸	نسبتاً بی اهمیت است		
	۶۳	۶۴	با اهمیت است		
	۲۸	۲۸	خیلی با اهمیت است		
۳,۰۱	۷	۷	هرگز ادامه نمی دهند	نوآموزان در ارتباط با انجام تکالیف مربوط به نماز تا رسیدن به موفقیت ...	۶
	۹	۹	خیلی کم ادامه می دهند		
	۵۹	۶۰	گاهی ادامه می دهند		
	۲۵	۲۵	همیشه ادامه می دهند		
۲,۷۵	۴	۴	خیلی کوتاهی کار کنم	در ارائه راهکارهای انس با	۷
	۴۰	۴۰	کوتاهی کار کنم		

	۴۳	۴۴	زیادی کار کنم	نماز، بدون اینکه خسته شوم	
	۱۷	۱۷	خیلی زیادی کار کنم	می توانم برای مدت زمان...	
۲,۹۴	۲,۸۵	۳	تلاش خیلی کم	نگاه مریبان پیش دبستانی نسبت	میانگین کل
	۱۹,۷۱	۲۰	تلاش کم	به میزان تلاش لازم برای ارائه	
	۵۷,۴۲	۵۸	تلاش زیاد	راهکارهای انس با نماز در	
	۱۹,۵۷	۲۰	تلاش خیلی زیاد	کتاب خدای خوب و مهربان	

همانطور که داده های درج شده در جدول شماره ۳ نشان می دهد در کل، ۳ نفر از شرکت کنندگان در مطالعه، یادگیری راهکارهای انس با نماز در درس خدای خوب و مهربان را نیازمند تلاش خیلی کم (۲,۸۵ درصد)، ۲۰ نفر یادگیری راهکارها را نیازمند تلاش کم (۱۹,۷۱ درصد)، ۵۸ نفر یادگیری راهکارها را نیازمند تلاش زیاد (۵۷,۴۲ درصد) و ۲۰ نفر یادگیری راهکارهای انس با نماز را در کتاب خدای خوب و مهربان نیازمند تلاش خیلی زیاد می دانند (۱۹,۵۷ درصد). در کل میانگین محاسبه شده ۲/۹۴ نشان می دهد که اکثریت مریبان پیش دبستانی شرکت کننده در تحقیق، تصورشان از ارائه راهکارهای ارائه شده جهت انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان، درسی است که موفقیت در آن نیازمند تلاش و کوشش زیاد است.

نتیجه گیری

همه کودکان، محتاج هدایت اند و به یک برنامه صحیح زندگی نیاز دارند. این نیاز برآورده نمی شود، مگر با پرورش حس مذهبی و فراهم آوردن زمینه های انس با نماز. زیرا نماز کامل ترین پاسخ به عالی ترین نیاز انسان است. بنابراین اگر بخواهیم نسل آینده این مملکت افرادی متدین باشند باید از همان سال های اولیه تولد و بخصوص در دوران قبل از ورود به مدرسه، به تربیت دینی کودکان توجه شود. در این میان مریبان از اساسی ترین عناصر دخیل در این فرایند به شمار می آیند که در هر فعالیت تربیتی وجود و نظراتشان ضروری و مهم است.

لازم به ذکر است که در هیچ پژوهشی به مؤلفه‌های مورد نظر این تحقیق پرداخته نشده است و به همین جهت متأسفانه هیچ پژوهشی در راستای نتایج حاصل شده از این وجود نداشت. به همین دلیل در این پژوهش به بررسی راهکارهای ارائه شده برای انس با نماز نوآموزان از دیدگاه مربیان پرداختیم و به نتایج زیر دست یافتیم: یکی از متغیرهایی که در این تحقیق مورد ارزیابی قرار گرفت، میزان جذابیت راهکارهای انس با نماز نوآموزان بود که برای شناسایی و سنجش این متغیر مطابق جدول شماره ۱ از مؤلفه‌های دوست داشتن راهکارها، تمرکز و توجه، عاقلانه بودن صرف وقت برای راهکارها، تحسین کردن موفقیت‌ها، داشتن رابطه نزدیک مربی و نوآموز، ضروری بودن یا نبودن راهکارها و در نهایت ارائه تکالیف مورد علاقه در مورد راهکارهای انس با نماز در پرسشنامه سؤال شد که اکثریت پاسخگویان راهکارهای ارائه شده برای انس نوآموزان با نماز را در کتاب خدای خوب و مهربان را (۷۸ درصد، میانگین ۳/۰۲) جذاب دانستند، قدر مسلم این راهکارها جذابیت خود را مدیون ایجاد احساس نیاز در نوآموزان و محتوی آموزشی مناسب است.

مطابق جدول شماره ۲ به منظور سنجش متغیر میزان دشواری راهکارها، مؤلفه‌هایی از جمله: میزان اهمیت آمادگی قبلی نوآموزان برای انس با نماز، میزان خستگی نوآموزان در کلاس درس، میزان و سطح آسانی و دشواری راهکارها، میزان تلاش مورد نیاز برای انجام تکالیف، افزایش صلاحیت حرفه‌ای تدریس و در نهایت میزان اضطراب نوآموزان در انجام دادن تکالیف عملی درس سؤال شد که نتیجه‌ی این پرسش از دیدگاه اکثریت پاسخگویان (۷۰ درصد، میانگین ۳/۰۳) نشان داد که راهکارهای ارائه شده برای انس با نماز نوآموزان دشوار است. از جمله دلایلی که باعث شده مربیان این درس و راهکارهای ارائه شده در آن را دشوار قلمداد کنند، دست یابی به تسلط بر مهارت‌های تدریس و ارائه نوآموزان در موقعیت‌های شبیه سازی شده در کلاس و اضطراب ناشی از آن است. برای سنجش متغیر سطح

تلاش همان طور که جدول ۳ نشان می‌دهد سعی شد با ارائه پرسش‌هایی به مربیان، نظریاتشان در ارتباط با این متغیر جمع‌آوری گردد. حاصل این تلاش نشان داد که از دیدگاه اکثریت پاسخگویان (۷۷ درصد، میانگین ۲/۹۴) ارائه راهکارهای انس با نماز نوآموزان، نیازمند تلاش و کوشش مستمر است. از جمله علل به وجود آمدن این نوع نگاه در مربیان، مسلط بودن مربیان بر فنون و مهارت‌های معلمی بود. لذا بر خود واجب می‌دانستند که در این راستا تلاشگر باشند، در نهایت با وجود اینکه یافته‌های این پژوهش نشان داد که میزان جذابیت راهکارهای انس با نماز نوآموزان و انگیزه تلاش، در بین اکثریت مربیان پیش‌دبستانی شرکت‌کننده در این تحقیق در وضعیت مطلوبی قرار دارد اما با در نظر گرفتن این نکته که قصد بر این است تمامی مربیان پیش‌دبستانی، تمامی نوآموزان را به سوی انس با نماز سوق دهند، لذا نگاه منفی در تعداد کمی از این مربیان هم بحران بزرگی برای نظام آموزشی به همراه خواهد داشت.

محدودیت‌های پژوهش

با توجه به کمبود زمان، این پژوهش صرفاً در ناحیه دو کرمانشاه مورد بررسی قرار گرفت. بدیهی است که ارزیابی این مهم، در سایر نواحی می‌تواند در میزان تأیید این یافته‌ها و روشن‌تر شدن وضعیت موجود در زمینه ارزیابی راهکارهای ارائه شده برای "انس با نماز نوآموزان در کتاب خدای خوب و مهربان" از دیدگاه مربیان پیش‌دبستانی کمک‌کننده باشد.

پیشنهاد‌های کاربردی

- ۱- نظارت بیشتر آموزش و پرورش در به‌کارگیری مربیان پیش‌دبستانی.
- ۲- نظارت مسئولین تأمین‌کننده محتوای آموزشی.

۳- فراهم نمودن زمینه‌ها و امکانات لازم جهت ارائه بیشتر راهکارهای انس با نماز به صورت

عملی.

۴- ارزیابی مستمر مهارت‌های حرفه ای مربیان پیش دبستانی.

۵- ارائه راهکارهای متنوع و به روز، جهت جلب توجه نوآموزان به انس با نماز.

پیشنهادهای پژوهشی

۱- انجام پژوهش‌های مشابه در سال‌های آتی.

۲- انجام پژوهشی مشابه در سایر مناطق آموزشی استان کرمانشاه و دیگر شهرستان‌ها.

۳- تألیف کتاب در این زمینه.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

منابع و مأخذ

- قرآن کریم، ترجمه آیت الله علی مشکینی (۱۳۸۱). قم: انتشارات الهادی.
- اسماعیلی، حسین؛ موسوی نسب، سید رضا عرفان. (۱۳۹۴). بررسی زمینه های اثرگذار بر استقبال جوانان از مساجد از نظر دانشجویان دانشگاه الیگودرز، نشریه معرفت، شماره ۲۰۸، صص ۱۱۱-۱۲۳.
- جهانگرد، یداله. (۱۳۷۲). کودک و دبستان، نشریه تربیت: شماره ۸۳، صص ۱۶-۱۸.
- دادستان، پریخ. (۱۳۸۶). ۱۸ مقاله در روانشناسی، چاپ اول، تهران: انتشارات سمت.
- روایی، مژگان؛ کمالی، صبریه. (۱۳۹۶). نماز و عبودیت، نشریه مطالعات راهبردی علوم انسانی و اسلامی، شماره ۵، صص ۱۰۱-۱۲۰.
- ساداتی، محمد علی. (۱۳۷۲). راهنمای پدران و مادران، چاپ دوم، ج ۲، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- سلطانی، لیلیا. (۱۳۹۰). آموزش و پرورش پیش دبستانی، تهران: انتشارات مداد سفید.
- سند ملی رشد و تکامل یکپارچه کودکان، ۱۳۸۸. انتشارات سازمان بهزیستی.
- عباسی، عبدالله. (۱۳۷۶). آموزش و پرورش پیش دبستانی، تهران: انتشارات دنیای پژوهش.
- قرائتی، محسن. (۱۳۹۳). شیوه‌های دعوت به نماز، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن.
- کرمی، علی؛ فدایی دولت، ایوب. (۱۳۹۶). راه‌های ایجاد انگیزه دانش آموزان به نماز، نشریه تحقیقات جدید در علوم انسانی، شماره ۳۹، صص ۴۵-۵۴.
- مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، بیروت: انتشارات دار احیاء التراث العربی، ۱۴۰۴ق.

- مطهری، محمدرضا. (۱۳۸۰). اصول و مبانی آموزش مسائل دینی به کودکان و نوجوانان، نشریه معرفت، شماره ۴۴، صص ۲۹-۳۸.
- نعمتی، محمد علی؛ یزدانی، راضیه. (۱۳۹۶). راهکارهای توسعه فرهنگ و اقامه نماز جماعت در مدارس (با محوریت سند تحول بنیادین)، نشریه مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی، شماره ۱۶.

